

NHÓM KHÔNG CHÍNH THỨC CỦA SINH VIÊN TRƯỜNG CAO ĐẲNG SƯ PHẠM TUYÊN QUANG

Nguyễn Thị Mai Lan

Trường Cao đẳng Sư phạm Tuyên Quang

1. Đặt vấn đề

Xã hội được xây dựng trên cơ sở của các nhóm (các nhóm chính thức và các nhóm không chính thức...). Trong các lĩnh vực của đời sống xã hội, bên cạnh các nhóm xã hội chính thức (các cơ quan, các tổ chức, đoàn thể có tư cách pháp nhân) tồn tại một loại nhóm đặc biệt, có ảnh hưởng to lớn đến đời sống của con người là các nhóm không chính thức. Tâm lý học còn dùng một thuật ngữ khác để chỉ nhóm này, đó là “nhóm tâm lý”.

Các nhóm không chính thức được hình thành và tồn tại dựa trên nhu cầu, sở thích, sự tương hợp tâm lý v.v... của các cá nhân.

Trong các trường cao đẳng, đại học, sự tồn tại của các nhóm không chính thức là tất yếu và hết sức cần thiết. Bởi lẽ, đời sống tinh thần của sinh viên là hết sức đa dạng. Các nhóm không chính thức có ảnh hưởng to lớn đến hoạt động học tập, các sinh hoạt tinh thần và đến sự phát triển nhân cách của sinh viên.

2. Sự hình thành và đặc điểm của các nhóm không chính thức của sinh viên Trường CĐSP Tuyên Quang

Nhóm không chính thức của sinh viên được hình thành dưới nhiều hình thức khác nhau như: ở nhà trọ, ở khu ký túc xá, trong các câu lạc bộ, các sân chơi thể thao... số lượng của các nhóm này khá đa dạng, từ 3 đến 15, 20 người.

Các nhóm không chính thức trong sinh viên Trường CĐSP Tuyên Quang có một số đặc điểm đặc trưng sau:

- *Nhóm không chính thức của sinh viên là nhóm của những người cùng quê.*

Qua quan sát, trò chuyện và tìm hiểu, chúng tôi được biết 1/3 sinh viên cho rằng: nhóm không chính thức được hình thành do họ là những người cùng, cùng làng, cùng huyện với nhau, đã học tập và quen biết nhau từ trước. Tình cảm quê hương cho họ dễ đồng cảm với nhau, dễ hiểu nhau hơn. Các yếu tố tâm lý truyền thống như phong tục, tập quán, tâm lý cộng đồng ... cũng là những yếu tố quan trọng, giúp họ liên kết với nhau khi ra tỉnh để học và như vậy nhóm không chính thức dần dần được hình thành.

- Nhóm không chính thức của sinh viên là nhóm của những người tương hợp về mặt tâm lý.

Qua tìm hiểu chúng tôi nhận thấy, đa số sinh viên được hỏi trả lời họ thường sống và học tập với những ai hợp với mình. Sự tương hợp tâm lý được hình thành trên cơ sở liên nhân cách diễn ra hàng ngày. Họ là những sinh viên từ các huyện, thị trong tỉnh về học tập dưới một mái trường, cùng thực hiện các hoạt động chung của lớp, của trường, các hoạt động ngoài xã hội, cùng nhau vui chơi, giải trí những môn thể thao mình yêu thích, cùng đến các câu lạc bộ... sự tiếp xúc lẫn nhau thông qua những hoạt động chung như vậy đã làm cho họ hiểu nhau hơn, tìm ra được những nét tương đồng về nhận thức, về định hướng giá trị, về hành vi, về sở thích, về tính cách, lối sống.

Những cá nhân có nhiều điểm tương đồng với nhau đã xích lại gần nhau và tạo thành các nhóm không chính thức, mà không tính đến các yếu tố như quê quán, tầng lớp xã hội, khoa, lớp trong trường. Có thể nói, sự tương hợp về tâm lý là một yếu tố quyết định hình thành nhóm không chính thức ở sinh viên Trường CĐSP Tuyên Quang.

- Nhóm không chính thức của sinh viên Trường CĐSP Tuyên Quang là nhóm của các sinh viên người dân tộc.

Trường CĐSP Tuyên Quang có nhiều sinh viên là con em các dân tộc thiểu số về học. Do đặc điểm, nhiều em học phổ thông ở vùng sâu, vùng xa, ít có điều kiện giao tiếp trong môi trường sống mang tính hiện đại. Nên không ít em khi mới vào trường cao đẳng còn e thẹn, rụt rè, ngại tiếp xúc, nhiều khi thiếu tự tin, mạnh dạn trong giao tiếp.

Do vậy, số em này thường co cụm với nhau, tạo nên các nhóm không chính thức là người các dân tộc thiểu số. Một số yếu tố khác góp phần tạo nên các nhóm không chính thức loại này là sự đồng nhất về phong tục, tập quán, trình độ nhận thức, ngôn ngữ v.v...

Loại nhóm không chính thức này của sinh viên thường được hình thành nhiều vào năm thứ nhất. Song, các năm sau, khi khả năng, kỹ năng giao tiếp của các em đã tốt hơn, các em có thể kết bạn với dân tộc Kinh nhiều hơn. Các nhóm không chính thức loại này sẽ giảm đi.

- Nhóm không chính thức của sinh viên là nhóm của những người có cùng nhu cầu giao tiếp tự do.

Nhu cầu giao tiếp của thanh niên sinh viên rất lớn. Các hình thức tổ chức giao tiếp hiện đang dùng ở trong nhà trường không thoả mãn nhu cầu giao tiếp của đông đảo thanh niên nam nữ. Họ cho rằng các buổi "dạ hội" ở trường thường buồn tẻ và thiếu tự nhiên, có nhiều thầy cô giáo can thiệp... Nhu cầu được giao tiếp tự do không đơn giản chỉ là nhu cầu nghỉ ngơi, giải trí của sinh viên, mà còn là phương tiện tự thể hiện nhân cách, phương tiện thiết lập những tiếp xúc mới với người khác, mà từ đó dần dần kết tinh lại một cái gì đó thâm kín, hoàn toàn của riêng mình. Sự giao tiếp này thường xuyên diễn ra những tình huống và một phạm vi khá rộng những người tham gia. Sự tham gia vào nhóm không chính thức này nhằm nâng cao niềm tin cho thanh niên và tạo cho họ có thêm những khả năng để tự khẳng định.

Cấu trúc của các nhóm giao tiếp không chính thức và mức độ đoàn kết của chúng phần nhiều được quyết định bởi trình độ phát triển của các mối quan hệ qua lại giữa nam và nữ thanh niên. Hoạt động giao tiếp tự do của thanh niên sinh viên trong nhóm tự phát có liên quan chặt chẽ đến những đặc điểm tiểu văn hoá của thanh niên như một tổ hợp đặc thù các giá trị và chuẩn mực, hành vi, thị hiếu, mốt quần áo, hình dáng bên ngoài...

- Thủ lĩnh của nhóm không chính thức

Nhóm không chính thức của sinh viên bao giờ cũng có thủ lĩnh. Cá nhân nào trong nhóm không chính thức có uy tín thực sự đối với tất cả các thành viên trong nhóm sẽ được làm thủ lĩnh, thủ lĩnh là người tổ chức và điều hành hoạt động của nhóm.

3. Vai trò của nhóm không chính thức đối với sinh viên Trường CĐSP Tuyên Quang

Về vai trò của nhóm không chính thức đã có nhiều công trình nghiên cứu của các nhà tâm lý học trong và ngoài nước đề cập, như: chia sẻ tình cảm, giúp đỡ nhau lúc khó khăn, thoả mãn các nhu cầu cá nhân, đặc biệt là các nhu cầu tinh thần, là kênh nhanh và có hiệu quả giữa các thành viên trong nhóm...

Tất cả những vai trò này đều có ở các nhóm không chính thức của sinh viên Trường CĐSP Tuyên Quang. Nhưng, trong môi trường cụ thể với những đặc điểm cụ thể của Trường CĐSP Tuyên Quang, là một trường ở tỉnh miền núi phía Bắc, sinh viên là con em của nhiều dân tộc khác nhau... nên vai trò này của nhóm không chính thức cũng có những biểu hiện riêng. Đó là:

- Giúp đỡ nhau trong học tập

Thông qua quan sát và trò chuyện với sinh viên Trường CĐSP Tuyên Quang, chúng tôi nhận thấy: đa số sinh viên đều cho rằng, việc hình thành các nhóm không chính thức ở sinh viên nhằm mục đích giúp nhau trong học tập, vì hoạt động học tập là hoạt động chủ đạo của sinh viên. Qua quan sát và tìm hiểu hoạt động học tập của sinh viên ở trên lớp, hoạt động tự học của sinh viên ở nhà, chúng tôi nhận thấy, bên cạnh một số ít sinh viên thực hiện hoạt động một cách đơn lẻ thì đa số sinh viên thực hiện hoạt động học tập theo nhóm. Khi được hỏi, đa số sinh viên đều cho rằng, hoạt động học tập nếu được tiến hành theo nhóm sẽ đạt hiệu quả cao hơn rất nhiều so với hoạt động học tập một cách đơn lẻ. Ở Trường CĐSP, sinh viên phải đi sâu tìm hiểu rất nhiều môn học, chuyên ngành học cụ thể, có tính chuyên môn cao để nắm vững đối tượng, nhiệm vụ, phương pháp và qui luật của các khoa học, với mục đích phấn đấu trở thành người thầy về một ngành học nào đó. Song, điều này luôn mâu thuẫn với trình độ và năng lực nhận thức có hạn của từng sinh viên. Đa số sinh viên chỉ có năng lực học tập với một số môn học nhất định, ít có sinh viên nào có năng lực học tập toàn diện tất cả các môn học và chuyên ngành học. Vì vậy, đòi hỏi sinh viên phải học tập theo nhóm và giúp nhau cùng học tập. Việc tổ chức thực hiện hoạt động học tập của nhóm không chính thức ở sinh viên Trường CĐSP Tuyên Quang được thực hiện chủ yếu theo phương châm tự giác, tích cực, giúp đỡ nhau cùng tiến bộ.

- Giúp đỡ nhau trong sinh hoạt

Bên cạnh việc giúp đỡ nhau trong học tập, nhóm không chính thức ở sinh viên CĐSP Tuyên Quang còn đóng một vai trò to lớn khác, đó là: giúp đỡ nhau trong sinh hoạt hàng ngày. Qua quan sát, trò chuyện và tìm hiểu chúng tôi nhận thấy đa số các bạn sinh viên đều cho rằng, nhóm không chính thức được, hình thành do nhu cầu tương trợ, giúp đỡ nhau trong sinh hoạt hàng ngày. Vấn đề này được khẳng định ở các khía cạnh sau:

+ Giúp đỡ nhau trong sinh hoạt hàng ngày như chỗ ở, ăn uống, đi lại... Do điều kiện cơ sở vật chất nhà Trường CĐSP Tuyên Quang còn hạn chế, vì vậy chỉ 1/3 số sinh viên Trường CĐSP Tuyên Quang được xếp vào ở trong ký túc xá của nhà trường, còn 2/3 số sinh viên phải tự lo chỗ ở. Do đó, số sinh viên này tập hợp thành một nhóm từ 2 đến 4, 5 sinh viên có cùng giới tính, có sự tương hợp về tâm lý, hoặc là hàng xóm, cùng xã, cùng huyện với nhau, thuê nhà trọ ở cùng nhau cho vừa túi tiền của sinh viên. Cũng do điều kiện kinh tế của đa số nhân dân trong tỉnh còn nghèo, nên các em sinh viên thường phải tự nấu ăn hàng ngày và cùng góp tiền nấu ăn chung, nhằm giảm chi tiêu, ăn ngon hơn, và đỡ mất thời gian hơn, do mỗi em có lịch học khác nhau.

+ Giúp đỡ nhau trong những lúc ốm đau là một khía cạnh quan trọng của nhóm không chính thức ở sinh viên Trường CĐSP Tuyên Quang. Sinh viên Trường CĐSP Tuyên Quang đa số phải sống xa nhà, xa gia đình, vì vậy khi ốm đau, bệnh tật họ thường phải cậy nhờ đến sự giúp đỡ của bạn bè, nhất là sự giúp đỡ của các thành viên trong nhóm không chính thức, các thành viên trong nhóm thường xuyên giúp đỡ lẫn nhau một cách tự giác, tự nguyện.

+ Một khía cạnh khác đặc biệt quan trọng thể hiện sự giúp đỡ nhau của sinh viên trong nhóm không chính thức là sự giúp đỡ về tinh thần. Nhóm không chính thức được gọi là nhóm tâm lý, ở đây các thành viên trong nhóm thật sự là những người bạn tâm tình của nhau, các thành viên có thể chia sẻ những vui buồn của cuộc sống sinh viên, những tình cảm riêng tư của cá nhân, những cảm xúc mới của lứa tuổi, những khó khăn của gia đình, những khó khăn của bản thân trong học tập, trong sinh hoạt, hoặc cả những khó khăn của cá nhân trong hoạt động giao tiếp ở môi trường mới. Họ đồng cảm với nhau trong những lúc khó khăn, cùng nhau vui chơi, giải trí, chơi thể thao, nghe nhạc, đi du lịch, tham quan sau những ngày học vất vả. Bởi vậy, đối với sinh viên thì nhu cầu được giúp đỡ về mặt tinh thần là hết sức cần thiết và có ý nghĩa to lớn.

Tóm lại, nhóm không chính thức của sinh viên có ảnh hưởng không nhỏ đến đời sống của sinh viên. Vì vậy, các lực lượng giáo dục - những thầy cô giáo, các bậc phụ huynh... cần quan tâm giúp đỡ, tạo điều kiện cho nhóm phát triển lành mạnh, nhằm nâng cao hơn nữa kết quả học tập, cũng như sự trau dồi nhân cách của những thầy cô giáo tương lai đang ngồi trên ghế Trường CĐSP Tuyên Quang.